ARCHEOLOGIENOTA
TIELT STEDEMOLENSTRAAT 6-8
(prov. WEST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Auteurs: Bert ACKE, Bart BARTHOLOMIEUX, Matthias Galloo

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016I201

- **Administratieve gegevens**

➔ Initiatiefnemer: zie privacyfiche
➔ Erkende archeoloog: Bart Bartholomieux, OE/ERK/Archeoloog/2016/00127
➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
➔ Locatiegegevens: Tielt Stedemolenstraat 6-8 (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
➔ Lambertcoördinaten: X: 76455,8, Y: 187926,19 X: 76483 Y: 187955,48
➔ Kadastergegevens: Tielt, 1ste afdeling, sectie K nr. 966S, 966M en 966N (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van een archeologische site als hoog worden ingeschat. Op of nabij de percelen van Tielt Stedemolenstraat 6-8 bevond zich van 1245 tot 1929 een windmolen. De precieze locatie en de mate van bewaring van de grondsporen van deze molen is echter onduidelijk. De kennis van het bouwhistorische aspect, zeker van molens met een dergelijke ouderdom, is vooral anekdotisch. Ook worden resten van molens maar zelden aangetroffen op archeologische opgravingen. Het niet herkennen van deze sporen kan een reden zijn. Een onderzoek naar de restanten van deze molen kan daarbij helpen. Teneinde de verder te nemen maatregelen te kunnen bepalen is daarom voor het volledige projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk.

Aangezien de opzet van dit vooronderzoek vooral het lokaliseren van de funderingen van de molen tot doel heeft, zal een vooronderzoek met ingreep in de bodem onder de vorm van proefsleuven worden uitgevoerd.

Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.5.).

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de voorgestelde onderzoeksfase moet voldoen. Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat de gronden op dit moment niet in eigendom zijn van de initiatiefnemer, nog bebouwd zijn en bewoond worden door pachters. Het grootste deel van het projectgebied is zodanig bebouwd dat een terreinonderzoek enkel kan plaatsvinden na de afbraakwerken die pas worden uitgevoerd na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 341m^2. Het volledige projectgebied maakt deel uit van het verder vooronderzoek met ingreep in de bodem (zie figuur 1).

Figuur 1: Gegeorefeerd plan met aanduiding van de betrokken percelen (in rood omlijnd).

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is in eerste instantie te achterhalen waar precies de windmolen te situeren valt die hier stond tussen 1245 en 1929 en of er nog sporen bewaard zijn van de funderingen van de molen. Daarnaast dient bepaald te worden welke maatregelen moeten worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen weergegeven. De onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord.

- **Algemene vragen:**
  - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
  - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
  - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
  - Zijn er indicaties omtrent andere artisanale activiteiten?
  - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
  - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en de windmolen?
  - Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
  - Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

- **Vragen specifiek omtrent de windmolen:**
  - Zijn er sporen van de fundering van de windmolen aanwezig (lichte uitgraving, bakstenen, “teerlingen”)?
  - Zijn er verschillende fasen van funderingen te onderscheiden?
  - Zijn er sporen van een ophoging of heuvel aanwezig?
  - Wat is de bewaringstoestand van de fundering(en)?
  - Zijn er andere archeologische sporen aanwezig die verband kunnen hebben met de molen?

- **Plan van aanpak**

Hieronder wordt voor de voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

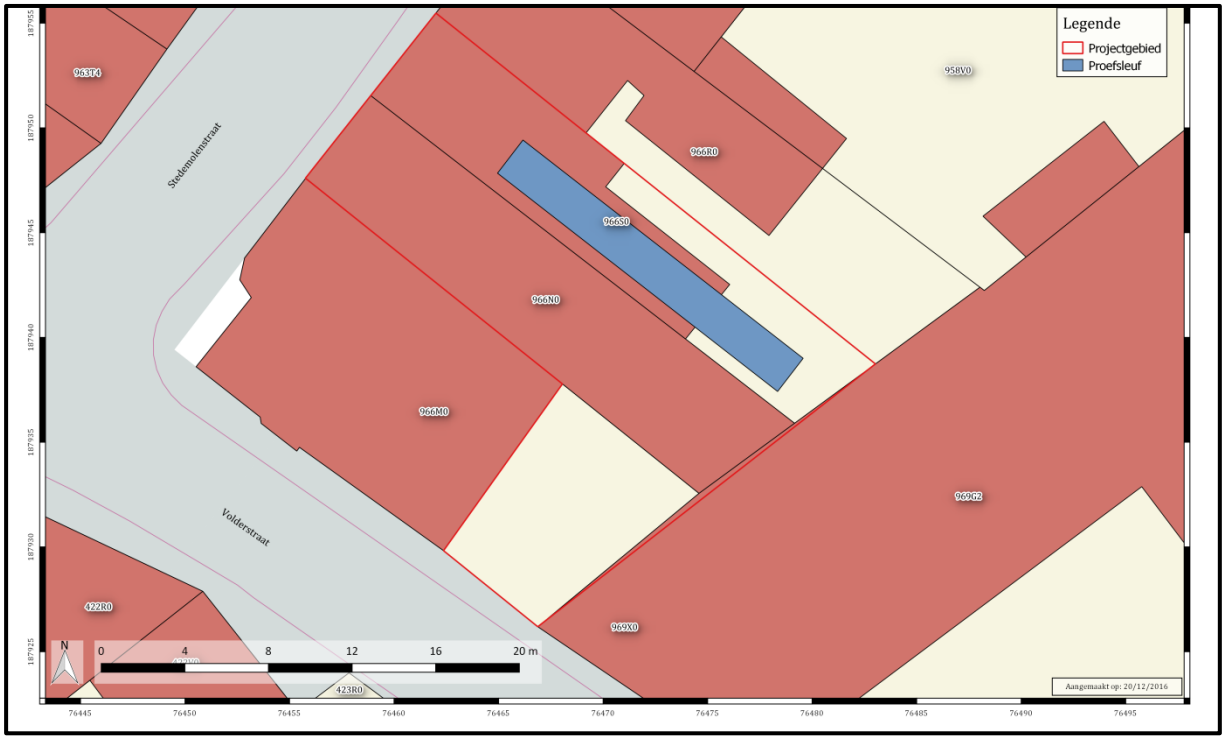
- **Afbraakbegeleiding**

Het proefsleuvenonderzoek kan pas van start gaan wanneer de bestaande gebouwen zijn gesloopt. De opstand van het bestaande gebouwenbestand kan gesloopt worden zonder begeleiding van een archeoloog. Enkel het verwijderen van de vloerplaten en de funderingen dient te gebeuren in aanwezigheid van een archeoloog. Op die manier kunnen archeologische sporen die bij de sloop te voorschijn komen, geregistreerd worden. Daarnaast krijgt men tevens in dit stadium reeds zicht op de bewaringstoestand van de bodem. Indien blijkt dat het archeologisch niveau door de uitbraak van de vloerplaten en funderingen reeds vernield is, is het niet nodig om nog over te gaan tot het proefsleuvenonderzoek aangezien dan duidelijk is dat de archeologische site niet meer aanwezig is. Indien het archeologisch niveau wel nog voldoende bewaard is, dan wordt er overgegaan tot het proefsleuvenonderzoek. Een voldoende bewaring houdt in dat de de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep zal zorgen voor een kennisvermeerdering en eventueel tot een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving.

- **Proefsleuven/proefputten**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, in eerste instantie met betrekking tot de fundering van de windmolen, wordt geadviseerd om gebruik te maken van de inplanting van één ononderbroken proefsleuf (zie figuur 2). De locatie van de proefsleuf is zo gekozen dat deze de vermoedelijke staanplaats van de molen, zoals deze te zien op de Atlas der Buurtwegen (zie figuur 3), dwarst. Op deze manier kan duidelijk worden onderzocht of er een heuvellichaam aanwezig was. Moest dit niet het geval zijn, worden met deze methode de funderingen uit de middeleeuwen of latere periodes vermoedelijk wel aangesneden.

De proefsleuf zal 2m breed zijn en 17m lang. Bij de inplanting zal getracht worden de breedste diameter van het mogelijke heuvellichaam, zoals te zien op de Atlas de buurtwegen, aan te snijden. Moest deze afwezig zijn, worden door deze methode de funderingen uit de middeleeuwen of latere periodes normaal wel aangesneden. Er zal ook één profielput worden geplaatst tot op de onverstoorde bodem. Deze wordt geplaatst om een zicht te krijgen op de stratigrafie van de site. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een rupskraan van 21ton met niet-getande graafbak.

Figuur 2: Gegeorefeerd plan met aanduiding van de betrokken percelen en de precieze plaats van het archeologisch vooronderzoek en de geplande werken (bron: www;geopunt.be en centraal archeologische inventaris).

Figuur 3: Uitsnede uit Atlas der Buurtwegen met aanduiding projectgebied, bijlage 9 (bron: www.geopunt.be).

Er worden extra volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Dit voornamelijk om de volledige diameter te kunnen bepalen van het heuvellichaam als dit zou worden aangesneden.

Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van de proefsleuf. 2,5% wordt extra opengelegd door middel van volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en –kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.[1]

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem maximaal de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk benaderd. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd in een uitgesteld traject, aangezien de percelen op dit moment nog geen eigendom zijn van de initiatiefnemer en op heden nog bewoond worden door pachters.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het voorgestelde vooronderzoek moet niet worden uitgevoerd indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Gewenste competenties**

➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens de veldwerkleider ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek op zandleembodems en beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft

[1] H HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A., Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed, juli 2016.

proefsleuvenonderzoek. Het is tevens minstens de veldwerkleider die de uitbraak van de vloerplaten en funderingen zal begeleiden.

➔ Gedurende het veldwerk dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandleembodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bureaustudie Tielt Stedemolenstraat 6-8 - Bijlage 1: Sleufplan op GRB

2016I201

MONUMENT VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- Projectgebied
- Proefsleuf

963S3
963R4
958S0
963T4
958V0
966R0
966S0
966N0
966M0
969G2
969X0
422R0
423R0
Stedemolenstraat
Volderstraat

N

0 4 8 12 16 20 m

Aangemaakt op: 20/12/2016

187955 187950 187945 187940 187935 187930 187925

76445 76450 76455 76460 76465 76470 76475 76480 76485 76490 76495